

Leergroepen

In het kader van de Lokale Klimaat Agenda (LKA) gaan 22 verschillende leergroepen dit jaar van start. Deze leergroepen zijn inhoudelijk gekoppeld aan één of meerdere themateams. Zie in deze memo tabel 1 Leergroepen en themateams.

Als deelnemer van de LKA kunt u zich aanmelden voor één of meerdere leergroepen om kennis te brengen en te delen met andere gemeenten. Sommige leergroepen leveren ook producten op, zoals handreikingen, onderzoeken en bijeenkomsten. Deze zijn beschikbaar voor u om gebruik van te maken. Voor informatie over of deelname aan een leergroep kunt u contact opnemen met de secretaris van het themateam waar de leergroep onder valt (staat vermeld bij toelichting per leergroep).

De leergroepen bestaan uit circa 10 lokale overheden (gemeenten, waterschappen, provincies) die actief bij dit onderwerp betrokken zijn en eventuele stakeholders rondom dit onderwerp. Van de deelnemers aan de leergroepen wordt verwacht dat zij de in de leergroepen ontwikkelde kennis actief in hun eigen regio zullen verspreiden. Op deze manier wordt het rendement van de leergroepen vergroot.

Tabel 1: Leergroepen en themateams

		Duurzaam gebouwde omgeving	Duurzame mobiliteit	Duurzame bedrijven	Duurzame energie	Klimaat neutrale steden
1	Woonlasten	x				
2	Energie neutraal bouwen	x				
3	Handhaving bouwregelgeving	x				
4	Klimaatbeleid 2.0	x	x	x	x	x
5	Financieringsconstructies	x	x	x	x	x
6	Regionale Samenwerking	x	x	x	x	x
7	Psychologie van het Klimaat	x	x	x	x	x
8	Smart grids	x	x		x	x
9	Zelflevering en saldering (VVE's)				x	
10	Masterclass warmte en koude	x			x	
11	Slimme communicatie rond NIMBY				x	
12	Groen gas (regionale productie + afzet)	x	x		x	
13	Adaptatie en mitigatie (vanuit Waterschappen)	x		x		x
14	Energiefabriek (vanuit Waterschappen)				x	
15	Duurzame mobiliteit aan de stadsrand		x			
16	Duurzame logistiek/stadsdistributie		x	x		
17	Lokaal Platform			x		
18	Lokale Labelling of Lokaal Duurzaamheidskenmerk (incl. Stadslandbouw en incl. Lokale Green Deals).			x		
19	Normering ICT datacenters			x		
20	Toezichtaanpak			x		
21	Duurzame Verlichtingstafel voor bestuurders	x				
22	Workshops voor OVL-beheerders en -beleidsmedewerkers	x				

Toelichting Leergoepen

Hieronder volgt indien bekend, per leergroep het leerdoel, de acties en het resultaat.

1. Woonlasten

Leerdoel: Een aanpak gericht op het verlagen en/of stabiliseren van de energiekosten bij lagere inkomensgroepen, maar ook voor woningeigenaren met een tophypotheek.

Acties: Onderzoek naar de wijze waarop gemeenten zich intern kunnen organiseren rond het onderwerp woonlasten; hoe het woonlasten verhaal het best zijn weerslag vindt in prestatieafspraken tussen gemeenten en corporaties; de impact van de stijgende energiekosten op de woonlasten, qua schuldsanering, woning uitzetting en aanverwante; belang van woninggebonden maatregelen en gedragsverandering.

Resultaten: de woonlasten problematiek op de kaart zetten bij gemeenten en samenwerking te bevorderen tussen afdelingen gericht op duurzaamheid en afdelingen sociale zaken. Inzicht geven in de financiële gevolgen van een actief beleid gericht op woonlasten en gestreefd naar een project per deelnemer aan de leergroep gericht op de woonlasten problematiek. Daarnaast op nationaal en regionaal niveau aandacht vragen voor de resultaten en gemeenten en corporaties buiten de leergroep aanzetten tot actie.

Aanmelden kan bij secretaris duurzame gebouwde omgeving, René Schellekens, (088) 602 2709, rene.schellekens@agentschapnl.nl

2. Energieneutraal bouwen

Leerdoel: Aanpak gericht op energieneutraal bouwen en renoveren.

Acties: In beeld brengen wat er allemaal juridisch kan en verder mogelijk is ten aanzien van gebiedsaanpak en de Energie Prestatie op Locatie (EPL). Hierover zal ook kennis worden verspreid. Bij bestaande bouw moet nadrukkelijk gekeken worden naar financiële ontzorging en marketing/leefstijlafhankelijke aanpak.

Resultaten: Ervaringen zullen individueel worden opgedaan en vervolgens gedeeld binnen de leergroep. Tevens wordt de kennis (o.a. over de rol van gemeenten in dit traject) vanuit de leergroep verder verspreid.

Aanmelden kan bij secretaris duurzame gebouwde omgeving, René Schellekens, (088) 602 2709, rene.schellekens@agentschapnl.nl

3. Handhaving bouwregelgeving

Leerdoel: Onderzoek naar methoden en werkwijzen om binnen de huidige krimp van gemeentelijke budgetten toch op adequate wijze uitvoering te geven aan de handhaving van bouwregelgeving en dan met name gericht op de energieprestaties en het binnenmilieu.

Acties: Toetsen EPC-berekeningen bij bouwvergunningverlening; toezicht op en handhaving van energiematregelen op de bouwplaats; gebruik inzet Energielabel; kwaliteitsbevordering op de bouwplaats.

Resultaten: Bestaande kennis wordt gebundeld en nieuwe kennis ontwikkeld. Ervaringen uit de leergroep zullen regionaal en nationaal actief gedeeld worden. Binnen krimpende budgetten zal zo toch bij gemeenten een kwaliteitsslag worden geslagen en zal bij bouwende partijen kwaliteitsbesef groeien. Hierdoor wordt de garantie dat woningeigenaren daadwerkelijk krijgen wat ze kopen vergroot.

Aanmelden kan bij secretaris duurzame gebouwde omgeving, René Schellekens, (088) 602 2709, rene.schellekens@agentschapnl.nl

4. Klimaatbeleid 2.0

Leerdoel: Om klimaatneutraal te worden moet de gemeenten samenwerken met andere burgers en bedrijven. Gemeenten zouden daarbij veel meer moeten durven loslaten en vertrouwen op de kracht en de energie in de samenleving.

Acties: In deze leergroep wordt met een aantal koplopende gemeenten die al bezig zijn met vernieuwend klimaatbeleid gezocht naar een nieuwe manier om de rol van de lokale overheid in te vullen. Van regisseren naar faciliteren.

Resultaten: Inzicht in de nieuwe rol van de eigen organisatie en de ambtenaar als persoon.

Aanmelden kan bij secretaris klimaatneutrale steden, Irma Straathof, tel. (088) 602 2780, irma.straathof@agentschapnl.nl

5. Financieringsconstructies

Financiering van duurzaamheidsprojecten vormt soms een knelpunt. Dat kan te maken hebben met een te hoog risicoprofiel en/of een te laag rendement, maar ook met een gebrek aan de beste financieringsconstructie.

In deze leergroep wordt gekeken of het mogelijk is een Groen Investeringsfonds op te zetten. Daarnaast wordt kennis over slimme financieringsconstructies verzameld. Waarbij vooral de ontwikkelingen worden gevolgd bij andere partijen zoals e-decentraal die hier ook mee bezig zijn.

Aanmelden kan bij secretaris klimaatneutrale steden, Irma Straathof, tel. (088) 602 2780, irma.straathof@agentschapnl.nl

6. Regionale samenwerking

Zoals geconstateerd houdt duurzaamheid niet bij de gemeentegrens op. In de praktijk blijkt ook dat veel projecten in regioverband opgepakt worden. Het Klimaatverbond maakt zich sterk voor een meer regionale aanpak, waarbij ook kleinere gemeenten gemobiliseerd worden om uitvoering te geven aan lokaal klimaatbeleid. Idee is om een regionale routekaart te ontwikkelen welke aansluit bij de Europese Roadmap 2050. Het Klimaatverbond zal deze leergroep trekken, waarbij verbinding gelegd wordt met de inhoudelijke expertise van AgNL op dit vlak.

Aanmelden kan bij secretaris klimaatneutrale steden, Irma Straathof, tel. (088) 602 2780, irma.straathof@agentschapnl.nl

7. Psychologie van het Klimaat

In 2011 is de community of practice 'Psychologie van het Klimaat' gestart. Deze CoP richt zich op het betrekken van maatschappelijke actoren bij de uitvoering van klimaatbeleid. Of eigenlijk nog een stap verder 'het ontwikkelen van eigenaarschap', vanuit de constatering dat de gemeente de uitvoering van de ambitieuze plannen richting klimaatneutraliteit niet alleen kan dragen omdat zij tenslotte maar een beperkte invloedssfeer heeft.

Deze CoP is in 2011 drie maal bijeen geweest en loopt nog door in 2012. In het voorjaar vindt nog één werkbijeenkomst plaats naar een gemeente.

Aanmelden kan bij secretaris klimaatneutrale steden, Irma Straathof, tel. (088) 602 2780, irma.straathof@agentschapnl.nl

8. Smart Grids

Een toenemend percentage elektriciteit uit zon en wind heeft tot gevolg dat het elektriciteitsaanbod kan fluctueren. Ook de vraag naar elektriciteit kan sterker fluctueren naarmate er meer elektrische voertuigen en meer all-electric woningen komen.

Leerdoel: Deze ontwikkelingen vragen om intelligente netten (smart grids) die met behulp van slimme software deze fluctuaties in vraag en aanbod op elkaar kunnen afstemmen.

Aanmelden kan bij secretaris klimaatneutrale steden, Irma Straathof, tel. (088) 602 2780, irma.straathof@agentschapnl.nl

9. Zelflevering en saldering

Doelstelling van deze leergroep is de ontwikkelingen rond dit politiek gevoelige onderwerp te volgen. En als gewenst ook de mening van de themateams te vertegenwoordigen. Daarnaast ervaringen uit te wisselen van aanpakken van verschillende gemeenten waarbij zelflevering en saldering aan de orde is.

Aanmelden kan bij secretaris duurzame energie, Irma Straathof, tel. (088) 602 2780, irma.straathof@agentschapnl.nl

10. Masterclass duurzame warmte en koude

Bij verschillende gemeenten is er behoefte aan meer inzicht in het proces om tot duurzame warmte en koude te komen. Zowel voor nieuwe als bestaande wijken. Keuzeprocessen, organisatie en financiering staan hierbij centraal. Niet zozeer de technische mogelijkheden.

Voorstel is om een leergang op te zetten, waarbij verschillende deskundigen vanuit de praktijk hun kennis en ervaringen delen. Deze leergang zal in samenwerking met het Nationaal Expertisecentrum Warmte worden ontwikkeld en uitgevoerd.

Aanmelden kan bij secretaris duurzame energie, Irma Straathof, tel. (088) 602 2780, irma.straathof@agentschapnl.nl

11. Slimme communicatie rond NIMBY

Het gebeurt nogal eens dat projecten op het gebied van bio-energie en windenergie stranden richting de realisatiefase.

Een mogelijkheid om lokale weerstand bij dit soort projecten te verminderen respectievelijk onnodige escalatie te voorkomen is een goede communicatieve begeleiding van het initiatief. De gemeente kan hier een belangrijke rol in vervullen. In samenwerking met het programma Duurzame Energie Nederland wordt een cursus/intervisie over dit onderwerp opgezet. Dit is een vervolg op de pilot die in 2011 is uitgevoerd.

Aanmelden kan bij secretaris duurzame energie, Irma Straathof, tel. (088) 602 2780, irma.straathof@agentschapnl.nl

12. Groen gas

Leerdoel: Samenwerking met themateam duurzame energie, want er is zowel belangstelling voor de productie als het gebruik. Bij voorkeur in combinatie met regionale opwekking en toepassing zoals in Nijmegen.

Gebruik maken van kennis en kennis uit lopende proeftuinen zoals Innovatieve bussen.

Resultaten: Opschaling van een succesvol voorbeeld zoals Nijmegen; zekerstellen van de afzet regionale groengasproductie door slimme OV-concessievoorwaarden.

Aanmelden kan bij secretaris Duurzame mobiliteit, Martien Das, tel. (088) 602 2628, martien.das@agentschapnl.nl

13. Snijvlak adaptatie/mitigatie in stedelijk gebied (vanuit waterschappen)

Leerdoel: Aanpak gericht op het snijvlak mitigatie en adaptatie en op klimaatneutraliteit in de gebouwde omgeving. Hierbij gaat het o.a. om waterberging, voorkomen van hittestress en slimme manieren om duurzame warmte en koeling op te wekken. Daarnaast is productie en levering van duurzame energie (biogas, groen gas, wind- en zonne-energie) een aandachtspunt. Verschillende technieken hiervoor zijn ontwikkeld of in ontwikkeling en kunnen in een pilotproject worden getest. Voor de concrete toepassing van technieken (bv in de gebouwde omgeving) is samenwerking nodig tussen gemeenten en waterschappen (zogenaamde koppels).

Acties: Aantal koppels van waterschappen en gemeenten die deelnemen aan de leergroep. Verschillende pilotprojecten starten, proceservaringen met elkaar delen en de successen beschikbaar stellen aan de mainstream gemeenten en waterschappen.

Resultaat: aantal succesvolle projecten; gemeenten en waterschappen werken meer samen

Aanmelden kan bij de contactpersoon Unie van Waterschappen, Myrthe Stevens, tel. (088) 602 2788, myrthe.stevens@agentschapnl.nl

14. Energiefabriek (vanuit waterschappen)

Leerdoel: Aanpak is gericht op het concept van de Energiefabriek (onderdeel van duurzame energie) dat een grote potentie heeft. Door concrete maatregelen op de rioolwaterzuiveringen kunnen grote hoeveelheden energie en warmte worden geproduceerd. Waterschappen kunnen rioolwater, eventueel gecombineerd met andere energiehoudende organische stromen (bijvoorbeeld mest, maaisel of industriële reststromen) energieneutraal, dus zelfvoorzienend, zuiveren. Dit is nodig om te voldoen aan de doestelling 40% zelfvoorzienend en biedt ook mogelijkheden om energie te leveren aan derden.

Acties: partijen bij elkaar brengen die hier mee aan de slag willen, met nadruk op samenwerking gemeenten en waterschappen. Starten van nieuwe energiefabrieken en daarbij leren van de ervaringen van reeds bestaande energiefabrieken (Apeldoorn, Tilburg en Nieuwegein).

Resultaat: Waterschappen kunnen de duurzame energieproductie verder opvoeren en ook leveren aan derden.

Aanmelden kan bij de contactpersoon Unie van Waterschappen, Myrthe Stevens, tel. (088) 602 2788, myrthe.stevens@agentschapnl.nl

15. Duurzame mobiliteit aan de stadsrand

De doorstroming tussen de steden verbetert, maar de infrastructuur ín de steden wordt niet groter.

Leerdoel: Het opvangen van automobiliteit aan de stadsranden wordt dus steeds belangrijker, vanuit perspectief van leefbaarheid, luchtkwaliteit, geluid, ruimte, veiligheid én klimaat.

Acties: Mogelijkheden zijn er te over: transferia, faciliteren/stimuleren overstap op OV, fiets, deelauto, ontspitsen, voorzieningen voor Het Nieuwe Werken (á la S2Meet): wat kan er, wat werkt en wat niet? Betrekken kennis van KpVV, CROW, KiM ed; contact met Beter Benutten.

NB: deze leergroep is m.n. interessant voor grotere gemeenten (G4/G32) en stadsregio's.

Verwachte resultaten:

- Inzicht in mogelijke en reeds toegepaste DuMo-maatregelen op transferia/stadsranden
- Kennisverspreiding/opschaling van meest succesvolle praktijkvoorbeelden via publicatie en/of themabijeenkomst

Aanmelden kan bij secretaris Duurzame mobiliteit, Martien Das, tel. (088) 602 2628, martien.das@agentschapnl.nl

16. Duurzame logistiek/stadsdistributie (i.s.m. Connekt/SNM/Klimaatverbond)

Leerdoel: Ontlasten binnensteden van goederendistributie door grote vrachtwagens.

Acties: SNM/Klimaatverbond gaan als 'onderaannemer' van Connekt gemeenten werven voor Lean&Green-aanpak. We kunnen hierin samen optrekken en zo meerwaarde creëren, zowel in de werving als in de vervolgvactiteiten. Gebruik maken van positieve ervaringen in IKS-project Nijmegen en aanhaken op uitkomsten van de bijeenkomst sectorpartijen stedelijke distributie.

Verwachte resultaten:

- Meer gemeenten nemen deel aan Lean & Green aanpak (oogst op Connektcongres november)
- Lean & Green gemeenten maken voortgang in implementatie maatregelen
- Kennisdeling over goede opschaalbare praktijkvoorbeelden van stedelijke distributie worden gedeeld via publicaties en/of themabijeenkomst (ism Connekt/SNM/KV)
- Financiële én milieuvoordelen zijn beter bekend bij bestuurders (rol voor Joost, VNG?).

Aanmelden kan bij secretaris Duurzame mobiliteit, Martien Das, tel. (088) 602 2628, martien.das@agentschapnl.nl

17. Lokaal Platform

Leerdoel: inventarisatie van bestaande platforms in de regio of gemeente (bijv. vanuit banken, KvK, bedrijvenvereniging, stadsmanagement, parkmanagement bedrijventerrein etc.)

Leden: moet uit belronde volgen

Acties: mogelijke overlegvormen in kaart brengen incl. betrokken partijen, rol van elke partij, aandacht voor zowel overleg tussen professionals als op bestuurlijk niveau, ervaren voordelen van overlegvorm en behaalde resultaten

Resultaat: overzicht van mogelijke regionale of lokale overlegvormen van het bedrijfsleven waarbij duurzaamheid als thema kan worden geagendeerd.

Aanmelden kan bij secretaris Duurzame bedrijven, Annemie Loozen, tel (088) 602 2282, annemie.loozen@agentschapnl.nl

18. Lokale Labelling of Lokaal Duurzaamheidskenmerk (incl. Stadslandbouw en incl. Lokale Green Deals)

Leerdoel: lokaal of regionaal duurzaamheidskenmerk introduceren en hanteren, waarbij alle duurzame initiatieven en activiteiten van alle mogelijke partijen in de regio (overheid, bedrijven, particuliere initiatieven) herkenbaar worden

Leden: moet uit belronde volgen (bijv. Haarlem, Heerhugowaard, Nijmegen, Eindhoven)

Acties: wat zijn voordelen en nadelen van lokaal of regionaal duurzaamheidskenmerk, welke knelpunten en belemmeringen worden ervaren, hoe verloopt de samenwerking tussen private en publieke partijen

Resultaat: algemene aanpak voor opzet van lokaal of regionaal duurzaamheidskenmerk

Aanmelden kan bij secretaris Duurzame bedrijven, Annemie Loozen, tel (088) 602 2282, annemie.loozen@agentschapnl.nl

19. Normering ICT datacenters

Leerdoel: komen tot een landelijk te hanteren norm voor het energiegebruik van datacenters

Leden: bijv. Amsterdam, Haarlemmermeer, Provincie Noord-Holland

Acties: bijeenkomst over energiegebruik van datacenters, input over mogelijke vormen van klimaatbeheersing in datacenters; eventueel het bespreken van mogelijkheden voor ICT in andere sectoren van de samenleving (denk aan elektrisch vervoer, smart grids, digitale agenda etc).
Resultaat: inzicht in besparingsopties in het datacenter (beperkt opschaalbaar voor heel Nederland, omdat datacenters hoofdzakelijk in de provincie Noord-Holland gevestigd zijn)

Aanmelden kan bij secretaris Duurzame bedrijven, Annemie Loozen, tel (088) 602 2282, annemie.loozen@agentschapnl.nl

20. Toezichtaanpak

Dit wordt geen leergroep: het product is klaar, het moet alleen nog breder verspreid worden. DCMR heeft een aanpak ontwikkeld waarin een toezichtbezoek gecombineerd wordt met stimulering van bedrijven bij het daadwerkelijk uitvoeren van tijdens het bezoek besproken energiebesparende maatregelen. Daarmee gaat DCMR het land in d.w.z. DCMR geeft trainingen in het land: dat gebeurt in het kader van hun Green Deal met EL&I. Ook Groningen wil het toezichtgesprek met een advies uitbreiden.

We kunnen deze aanpak in een factsheet verwerken, op onze website zetten en daarmee actief verspreiden.

Aanmelden kan bij secretaris Duurzame bedrijven, Annemie Loozen, tel (088) 602 2282, annemie.loozen@agentschapnl.nl

21. Duurzame Verlichtingstafel voor bestuurders

Leerdoel: Als vervolg op de activiteiten vanuit de Taskforce Verlichting wordt door middel van bijeenkomsten en communicatie bereikt dat zoveel mogelijk gemeenten energie besparen in de OVL.
Activiteiten: Onder de paraplu van de Taskforce Verlichting opereerde t/m 2011 onder andere een bestuurlijk netwerk. In samenwerking met deze groep worden dit jaar 3 of 4 bestuurlijke regionale bijeenkomsten georganiseerd. Hierin worden presentaties gegeven over o.a. openbare verlichting en kunnen gemeenten en provincies afspraken maken over energiebesparing in de OVL. Tijdens de bijeenkomsten kunnen ideeën voor Green Deals worden gegenereerd.
Resultaat: Meer bestuurlijk draagvlak voor energiebesparing in de OVL en meer kennis van de mogelijkheden bij de wethouders. Tevens draagvlak en afstemming met de markt.

Aanmelden kan bij de contactpersoon Openbare verlichting, Dyana Loehr, tel. (088) 602 7822, dyana.loehr@agentschapnl.nl

22. Workshops voor OVL-beheerders en -beleidsmedewerkers

Leerdoel: Als vervolg op de activiteiten vanuit de Taskforce Verlichting wordt door middel van bijeenkomsten en communicatie bereikt dat zoveel mogelijk gemeenten energie besparen in de OVL.
Activiteiten: Samen met IGOV (InterGemeentelijk-overleg Openbare Verlichting) en NSVV (Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde) worden zo'n tien tot twintig landelijke en regionale workshops georganiseerd op het gebied van energiebesparing in de OVL. Onderwerpen o.a.: dimmen, financiering, elektriciteitsnetten, kengetallen, nieuwe richtlijn, energielabels OVL, rekenmodellen, lichthinder, markering i.p.v. verlichting, etc.
Resultaten: Meer kennis over de mogelijkheden en technieken bij OVL-beheerders en beleidsmedewerkers, meer energiebesparing in OVL.

Aanmelden kan bij de contactpersoon Openbare verlichting, Dyana Loehr, tel. (088) 602 7822, dyana.loehr@agentschapnl.nl